

Tábor program

08. 05. csütörtök

- 13:00 – Utazás
- 15:00 – Szállás elfoglalása, regisztráció
- 17:00 – Körgyűlések
- 19:00 – Hallgatói Képviselőtörvényközlöny
- 20:00 – Vacsora
- 21:30 – Kvíz

08. 06. péntek

- 09:00 – Reggeli
- 10:00 – Szakmai vetélkedő
- 12:30 – Ebéd
- 14:00 – Körgyűlések
- 17:00 – Vízi vetélkedő
- 19:00 – Vacsora
- 20:30 – Vetélkedő

08. 07. szombat

- 08:30 – Reggeli
- 10:00 – Indulás Badacsonyba
- 17:30 – Visszaérkezés a táborba
- 19:00 – Vacsora, vetélkedők eredményhirdetése
- 20:00 – Mulatság

08. 08. vasárnap

- 09:00 – Reggeli
- 10:00 – Tábor elhagyása, hazaindulás

A **megjelölt** programokon a megjelenés kötelező.

Az esetleges programváltozás miatt megértéseket kérjük.

Tartalom

Impresszum

Felelős kiadó:

Budapesti Műszaki és
Gazdaságtudományi
Egyetem.

Felelős szerkesztő:

Macsek Kata
Csábi Eszter Zsófia

Főszerkesztő:

Böröndy Júlia

Szerkesztő:

Böröndy Júlia
Fehér Ákos
Nagy Klaudia
Tényi Anna
Szűcs Petra
Volford Márton

Grafika:

Duzsik Dorottya
Tóth-Könczey Péter

Borító:

Dongó Tamás

Tördelőszerkesztő:

Dongó Tamás

Beszélgetésünk

a Balatonról

„Egy nemzetnél nemcsak az a fontos, hogy vannak-e értékei, hanem az is, hogy vannak-e értékeinek megbecsülői.”

- Egry József

Európa és egyben hazánk legnagyobb kiterjedésű tava a Balaton, kedvelt üdülöhely már a 20. század kezdete óta. A fürdőzés élménye mellett a tó természeti kincseinek és élővilágának a megőrzése mindig is nagy hangsúlyt kapott és kap napjainkban is. A festőket, költőket is megihlető természeti táj „túlhasználata” esetenként azonban a pusztulás fele vezethet.

Európa és egyben hazánk legnagyobb kiterjedésű tava a Balaton, kedvelt üdülöhely már a 20. század kezdete óta. A fürdőzés élménye mellett a tó természeti kincseinek és élővilágának a megőrzése mindig is nagy hangsúlyt kapott és kap napjainkban is. A festőket, költőket is megihlető természeti táj „túlhasználata” esetenként azonban a pusztulás fele vezethet.

Míg korábban a tó mentén a bányászat és a települési szennyvíztisztítás hiánya okozott gondot, addig sajnos az utóbbi időben az ingatlanfejlesztők és az építésszek által generált túlzott ingatlan fejlesztések, beruházások negatív hatásai érvényesülnek.

Több esetben megállapítható, hogy a tervezés során a megrendelők nem tulajdonítottak elegendő figyelmet a tó egyedi értékeinek a megőrzésére, az ökológiai lábnyom csökkentésére, a fejlesztés nem minden esetben illeszkedik természeti környezethez. Több olyan beruházás indult el, amelyek kérdőjeleket vetnek fel az ott élők körében.

Örömteli viszont, hogy napjainkban számos környezetvédelmi és hagyományörző pályázat is kiírásra került, amelyekből egy kis ízelítőt hoztunk nektek.

**Természet
vagy élvezet?**

A Magyar Művészeti Akadémia Építőművészeti Tagozata az elmúlt évben ötletpályázatot hirdetett Keszthely Balatoni Központjának Fejlesztése 2020 néven. A pályázat célirányosan Keszthelyi városi strandjának és annak környékének fejlesztését célozta. A nagy múlttal rendelkező város történelmi belvárosában példaértékű fejlesztések történtek az elmúlt 10 évben. Ehhez sem színvonalában, sem építészeti nivójában nem illeszkedik a városi strand és környéke.

A pályázatot bírálók és a város vezetése olyan terveket, koncepciókat vártak, amelyek megoldást adnak a Balaton-part és környezete élővilága közötti harmonikus kapcsolat kialakítására, a terület vonzerejének növelésére, összhangban a kereskedelmi és gazdasági, valamint a természeti és ökológiai szempontokkal.

A beérkezett pályaművek között több koncepció is a tó természeti környezetének visszaállítására tesz kísérletet, a város és a vízpart élővilágának harmonikus kapcsolatára fekteti a hangsúlyt. Az ilyen felvilágosult, posztmodern természetvédő stratégia megvalósításával talán megállítható a Balaton pusztítása, elsőbbséget kaphat az ember és a természet szimbiozisa, és ezáltal egy új korszak köszönthet be a Balaton építészetében.

**Az Év Balatoni
Háza**

A Balaton kultúrájának fontos eleme annak építésze, mely gyakran egy korszakon átívelő identitást nyújt a tónak. Fontos tudatában lenni annak, hogy egyes épületek, házak hatással bírnak egy-egy hely, terület jellegére, korrajzára. Az Év Balatoni Háza építészeti pályázaton többek között ezen szempontok figyelembevételével kerültek kiválasztásra a díjazottak.

A felhívás célja a minőségi balatoni építészet megismertetése, hagyományainak népszerűsítése a tágabb közönség körében.

A bírálók a következő kérdések mentén értékelték a beérkezett épületeket:

Idén 3 kategóriában hirdettek díjazottakat: az év balatoni lakóháza, az év balatoni középülete és az év balatoni üdülőépülete. A bíráló bizottságot a Magyar Építész Kamara, a Magyar Építőművészek Szövetsége, Veszprém, Zala, Somogy megye Építész Kamarája, a NABE (Nők a Balatonért Egyesület) és a BSZ (Balatoni Szövetség) képviselői alkották.

A díjazottak közül kiemelendő az Év balatoni üdülőépülete címet elnyerő balatonfüredi Horgász klubház, amely épület a Horgász Egyesület rossz állapotú faháza helyére épült. Az épület jól illeszkedik a tájba, telepítése, tömegformálása és anyaghasználata a ház vízparti jellegét erősíti. Az építmény külsején az erdős környezettel jól harmonizáló fa adja a felületképzést, amely olyan összhatást kelt, mintha az épület, mint egy tömeg beleolvadna a vízparti nádasos tájba.

EKF-VEB 2023

Az Európa Kulturális Fővárosa (EKF) címet egy évre ítéli oda az Európai Unió Tanácsa.

A program létrehozása a görög származású színész és kulturális miniszter, Melina Mercourinak köszönhető. Ez az EU egyik legmeghatározóbb kultúrpolitikai vívmánya több mint 30 éve, mellyel elsődleges céljuk, hogy rávilágítsanak a tagállamok kulturális gazdagságára, növelve az európai lakosok körében közös kulturális térséghez való tartozás érzését.

Az EKF globális értékei között nagy hangsúlyt kap a nyitottság, amely az összetartást erősíti az európai népek között. Termékek helyett kulturális javakat áramoltat a szabadkereskedelem mintájára, ezzel hangsúlyozva saját sokszínűségét és segítve egymás megértését. A program lehetőségét biztosít kevésbé ismert régiók bemutatkozására a többi európai állam előtt. Az adott területen élők fejlesztésekbe való bevonásával erősíteni lehet a lakók és lakóhelyük közti köteléket; a kiválasztott városok fejlődése pozitív példa lehet más települések kulturális iparának fejlesztésére.

2023-ban Veszprém nyerte el a címet, és ennek keretein belül dolgozták ki a Veszprém- Balaton 2023 programot (VEB2023). Az összes projekt három alapvető elvárásnak felel meg (akadálymentesség, fenntarthatóság, gyerekbarát programfejlesztés).

Ragyogj!

#Közösségépítés - „az emberekre épülve”

Helyi közösségek bevonásával egy nyitott, együttműködő régiót szeretnének kialakítani, ahol különböző társadalmi csoportok közös célok elérése érdekében új közös értékeket teremtenek

#Nyitottság - „európai horizont”

Az évszázados hagyománnyal rendelkező régió egyik fő profilja a világra való nyitottság. Az EKF címet biztosít a nemzetközi együttműködésre, amely eredménye a kulturális örökség újrafelfedezése és annak alkotó, jövőben fejlődő energiáit.

#Innováció - „alakítani a jövőt”

Elsődleges feladatnak egy olyan inspiráló közeg megteremtését tekintik, amely ösztönözi tudja a párbeszédet, kreativitást, hagyományok újragondolását és az új technikai lehetőségek kiaknázását. A kreatívipari régió jövőjét alkotók, közösségek, generációk együttműködése tudja majd formálni.

#Fenntarthatóság - „kultúra a hotnapért”

Az EKF nem csak egy év eseménye, hanem a projektek, programok és fejlesztések megvalósítása amelyek majd hosszútávon tudják biztosítani a régió kultúráját, társadalmi, gazdasági érdekeit és óvják a környezeti értékeit is.

„Milyen egy jó balatoni épület? Különbözik-e, és ha igen, miben, más tájak építészetétől?”

#Ünnep - „az életöröm régiója”

A régiót legjobban annak szelleme, ott élő emberek, ételek, borok, természet lágyága definiálja. Egyedülálló bája az életörömet és az együttlét szépségének érzetét kelti az emberekben. A programok és rendezvények mind ezt az érzetet próbálják közvetíteni és központi motívumként használni.

Közösségi mustra

Balatoni nyaralókerítésekről és kapukról készült fotókat gyűjtenek, amelyek az ottani életvilágot idézik. Formák és színek mind mögöttes tartalmakat közvetítenek, elsősorban a 60', 70' évek társadalmi miliójéről. Ezek a légies vonalakkból létrejött formák nem az elhatárolódás, bezárkózás funkcióját szolgálják, sokkal inkább mögélátásra ösztönzik az arra járókat, összetett társadalmi szimbólumokként viselkednek. Mint idegenvezetők mesélnek a nyaralók és helyiek kapcsolatrendszeréről, megélhetési formájukról.

Varga Marietta és Schmal Fülöp fotográfusok indították el a mozgalmat saját képeikkel, amelyeket a területen készítettek, azóta pedig az egész közösség bevonásával bővítik a virtuális fotóalbumot, amely elérhető instagramon, Facebookon, YouTube-on és Twitteren is.

#Építész Pályázat! Utcakép fejlesztési program

„Jelen pályázati program célja Veszprém történelmi belvárosában a kulturális és turisztikai szolgáltatások kultúrafogyasztás és az élénk térhasználat alapjait. A támogató olyan szolgáltatásokat beindítását kívánja előmozdítani, amelyek hiányterületekre hoznak megoldást, élénkítik a kulturális és turisztikai forgalmat, erősítik a lokális közösséget, élhetőbbé, szerethetőbbé és színesebbé teszik Veszprém városát.”

Határidő: 2022. március 1.

A hekk története

A hekk egy sósvízű ragadozóhal, ami alapvetően 200-300 méter mélységben él, főként dél-Amerika partjainál, így a magyarországi tavak egyike sem felel meg számára sem mélységben, sem vízük sótartalmában. Jogosan merül hát fel a kérdés, hogy miért egy külföldről behozott halat fogyasztunk hazánk halai helyett?

A hazai hekkfogyasztás kultúrája a '60-as évekre nyúlik vissza, amikor a nagymértékű halexport miatt készlethiány alakult ki. Ez, és a keszgfélék árának emelkedése miatt az olcsó importot választottuk. Kezdetben csacsihal néven terjedt el itthon, de szokás tengeri csukának is nevezni. Jelenleg használt neve feltehetően az angol elnevezése, a hake magyarosításával jött létre. Rögtön nagy népszerűsége tett szert könnyű feldolgozhatósága és szinte teljesen szálkamentes húsa miatt.

Gondolkodtál már azon, hogyan vált egy tengeri hal a legnépszerűbb balatoni haléttellé? Nem titok ugyanis, hogy a "magyar tenger" partjain nagy előszeretettel fogyasztott hekknek semmi köze a Balatonhoz, tengeri hal lévén.

Magyarországra már fej és farok nélkül érkeznek a könnyebb szállítás miatt; valamint, mert rendkívül csúnya fejtől tálalás előtt ígyis-úgyis megszabadulnának. A hekknek egyébként akár másfél méter hosszúra is megnőhetnek, de hazánkba jellemzően csak 30-35 cm-es, fiatalabb egyedeket szállítanak.

Régen az Atlanti-óceán északi részén és a Földközi-tengerben is honos volt, de a nagy mértékű halászásuk miatt itt ma már alig fellelhető. Ebben a túlzott fogyasztásban viszont aligha mi magyarok vagyunk a vétkesek, ugyanis a hekk kedvelt étel még Olaszországban és Franciaországban is, de még rajtuk is túltesz Spanyolország, ahol a világ hekktermelésének felét fogyasztják el. Évente átlagosan 6 kg hekk jut egy spanyolra.

PARTI BÜFÉ

RUDI

MATRÓZ

BALATONLELLE
FELSŐ

TÜNDÉR SÖRKERT

BECSALI

ITALDISZKONT

KEDVESEM
BISZTRÓ

VITORLÁS ÉTTEREM

BALATONLELLE

SPAR

MARTON CUKRÁSZDA

VIKTÓRIA-ÉTTEREM

DOHÁNYBOLT

K A R
I T Á
B O L
S O L

DOHÁNYBOLT

SPAR

ÉTTERMEK

Balatonlelle

Kossuth Lajos u. 4.
csütörtök - szombat:
06:00-22:00
vasárnap:
07:00-22:00

Balatonlelle

Rákóczi út 202.
csütörtök - szombat:
06:30-22:00
vasárnap:
07:00-20:00

Rudi Tanya

Rákóczi út 24.
csütörtök- vasárnap:
11:00-22:00

Parti Büfé

Szirom köz 2.
csütörtök- vasárnap:
10:00-19:00

Zsebkönyv- ajánló

nyári csavargásra

Kicsi, de tartalmas; olcsó, de minőségi. Így lehetne röviden összefoglalni, miért érdemes betárazni egy pár zsebkönyvet a nyárra. Csokorba szedtünk hát számotokra műnemek szerint párat, amelyet utazáshoz és napozáshoz egyaránt ajánlunk. Kezdőktől könyvmolyokig mindenkire gondoltunk. A kedvenc idézeteinken túl kiválogattunk szavakat és kifejezéseket, amelyek értelmet csak olvasás közben nyernek. Ezek rejtett üzenetek, amiket az építész hallgatók lelkéhez intézünk. Fogyasszátok őket szeretettel!

kezdő

Simon Márton (szerk): 99 magyar vers

Műnem: líra
Kiadó: Helikon
Hossz: 238 oldal

Miért olvasd el?

Tökéletes belépő versgyűjtemény azok számára, akik szeretnének kicsit mélyebben elmerülni a magyar lírában. A Simon Márton (Polaroidok) által összegyűjtött versek túlmutatnak az iskolai tananyagként kötelezőként tanult írók művein. Lehetőséget nyújt arra, hogy mindenki megismerje a neki való lírai én hangját.

Kedvenc idézetünk:

Szívedbe kúsznak lassan, és a kényes omlatag vidék
szívedre hull, akár a zizzenő por, ha
megáll a szél. Merülj magadba, ott
keresd őket, hiszen csak múló emberszívben él
tovább a kagyló-héjú pillanat. - *Csorba Győző: Május*

Mire figyelj?

Nakonxipán

kezdő

Örkény István: Válogatott egyperces novellák

Műnem: kisepika
Kiadó: Helikon
Hossz: 255 oldal

Miért olvasd el?

Ahogy a használati utasítás is tartalmazza, az egyperces novellák arra születtek, hogy villámgyorsan a végükre lehessen érni, ahogy az író maga mondja: "Amíg a lány tojás megfő, amíg a hívott szám (ha foglaltat jelez) jelentkezik [...]". Folyton rohanunk, sokszor nyáron is. Azonban az egypercek hangulattól és időtől függetlenek, olvashatóságukat pedig csak tovább fokozza, hogy Örkény páratlan humora fűszerezi őket.

Kedvenc idézetünk:

3. KULTURÁLIS IGÉNYEI

- Moziba, meccsre, kocsmába jár.
- Néha kinéz az ablakon.
- Még az ablakon se néz ki.
- Helyteleníti Mao Ce-Tung nézeteit.

Mire figyelj?

Nakonxipán

Mark Twain: Ádám és Éva naplója

Műnem: nagyepika
Kiadó: Helikon
Hossz: 69 oldal

Miért olvasd el?

A bibliai történettel ilyen humoros feldolgozásban még biztosan nem találkozta. Görbe tükröt állít a nők és férfiak elé, ám mindeközben hagyja, hogy az olvasó az első emberpárral együtt fedezze fel és ismerje meg az őket körülvevő, csodálatos világot.

Kedvenc idézetünk:

Lassanként belátom, a hétköznapokat csak azért teremtették, hogy az ember a vasárnap unalmát kiheverje.

Mire figyelj?

Kaengurorum Adamiensis

Vecsei H. Miklós, Beck Zoltán, Mucsi Zoltán (szerk.): Barátom aki voltál

Műnem: líra
Kiadó: POKET
Hossz: 159 oldal

Miért olvasd el?

A versantológia a közel egy és fél év bezártság alatt született, és bár így fő témájává vált a magány, mégis sikerült pár könnyed hangvételű verset a kötetbe csempészni (talán ez a válogatásban résztvevő Mucsi Zoltánnak is köszönhető). Az illusztrációt Beck Zoli készítette, úgyhogy már csak ezért is ajánlott magunkkal vinni, mikor fürdőzünk a Balatonnál.

Kedvenc idézetünk:

Állok az ablak mellett éjszaka,
S a mérhetetlen messzeségen át
Szemembe gyűjtöm össze egy szelíd
Távol csillag remegő sugarát. - *Tóth Árpád: Lélektől lélekig*

Mire figyelj?

limonádé

Csáth Géza: Vörös Eszti

Műnem: kisepika
Kiadó: Helikon
Hossz: 222 oldal

Miért olvasd el?

A Csáth Géza novelláiból válogatott kötet központi eleme a férfi elbeszélő által vizsgált férfi-nő kapcsolat. A szereplők nagyon jól formálnak meg személyiség-típusokat, így olyan érzés olvasni ezt a könyvet, mintha a szomszédság titkait lesné ki az ember. Csáth rövid embersors-ismertetői magukkal ragadóak és mivel a történetek nem kapcsolódnak egymáshoz, kiválóan beoszthatóak a nyárra.

Kedvenc idézetünk:

Ott végigheveredtem egy bársony pamlagon, s hunyt szemekkel úgy éreztem, hogy a hiába kergetett, a meghódíthatatlan csalfa szűzleány: az Álom, ölébe veszi a fejemet.

Mire figyelj?

Egyiptomi József: abszolút boldogság

Ottlik Géza: Hajnali háztetők

Műnem: nagyepika
Kiadó: Magvető
Hossz: 120 oldal

Miért olvasd el?

A regényben egy művész meséli el a festménye mögött lapuló történetet. Mesél a '30-as és '50-es évekbeli mámoros pesti éjszákáról, józanító hajnalokról és a szemfényvesztésről, melynek ő is áldozatul esett. Olyan olvasni, mintha bűvésztrükköt nézne az ember: bár tudja, hogy a valóság eltorzításával tesz hihetővé a trükköt és van rá magyarázat, egy perce sem tud félrenézni.

Kedvenc idézetünk:

– Nem szereti Wagnert? – vizsgáztatott gépiesen Alisz.
– Nem tudom – mondtam. – Ezt az operát például harmadszor hallgatom. Néha már-már ott tartok, hogy szeretem, tetszik, de akkor mindent elrontanak avval, hogy nem hagyják abba.

Mire figyelj?

Nádler-papírkereskedés kirakata

Vecsei H. Miklós (szerk.), Horváth Panna (szerk.): Írott kövem dobom a mélybe

Műnem: líra
Kiadó: POKET
Hossz: 159 oldal

Miért olvasd el?

Ez a POKET versantológiák közül a második kötet. A magyar líra olvasásában már jártasaknak kiváló lehetőség látóköri bővítésére, mivel a másik két kiadáshoz hasonlóan ABC sorrendbe van rendezve költők szerint. A szokásos magyar pesszimizmus mellett viszont több mókás vers is található benne, így a kötet valóságos érzelmi hullámvasút, ennek köszönhetően pedig fenntartja az érdeklődést.

Kedvenc idézetünk:

Iszonyú minden szomszéd. [...] Panaszkodnak hidegre-melegre, az ajtód elé hányják a havat, fűvet nyírnak vasárnap délelőtt, fél héttől fél nyolcig a Für Elise első öt taktusát játsszák már három éve, szólnak, hogy ne a lépcsőházban tartsd a biciklit, ha szabadságra mész, kivágják a diófát, megmérgezik a macskát, nem élnek az elővásárlási jogukkal, és tényleg zöldebb a rohadt fűvük. – *Imreh András: Új nyár, új kert*

Mire figyelj?

vicces cicás képek

E. M. Cioran: A bomlás kézikönyve

Műnem: kisepika
Kiadó: Helikon
Hossz: 176 oldal

Miért olvasd el?

Néha jól esik szenvedni. Néha könnyű lenne feladni. A kötetben összegyűjtött aforizmák éppen erre ösztökélnek miközben mélyebbre vezetnek saját gondolataink erdejében. És ne feledjük: az élet sokkal rosszabb, mint az első ránézésre tűnik.

Kedvenc idézetünk:

-Mit csinál egész nap?
-Elviselem magamat.

Mire figyelj?

a szenvedés göggye

Szerb Antal: Utazás és holdvilág

Műnem: nagyepika
Kiadó: Helikon
Hossz: 298 oldal

Miért olvasd el?

Kivé válik az ember, ha egyszer felnő? Hol vannak a régi barátok, kivé lettek, én hol vagyok? A főszereplő nászútja közben nem csak Olaszországon, de saját múltján és emlékein keresztül utazik végig, míg meg nem találja újra önmagát. Vonaton utazva mi magunk is az út részét képezzük.

Kedvenc idézetünk:

Az egyetemet végeredményben én is csak úgy tekintettem, mint néhány évi haladékat. Időt nyerni, mielőtt felnőttem leszek.

Mire figyelj?

Waldheim szobája

Jane Drew

egy időszak tele

reménnyel

és optimizmussal

Jane Drew a brit modernista mozgalom egyik pionirjaként olyan időszakban lépett ki az építészet világába, mikor viszonylag kevés mozgástér jutott nők számára. Ám a kezdeti nehézségek ellenére nem hagyta magát félreállítani, és alázattal gyakorolta hivatását – miközben végletekig hitt benne, hogy az építészet eszközeivel nemcsak az emberek jóllétét lehet biztosítani, de társadalmi változások is előidézhetők.

Gyermekkor és pályakezdő évek

Jane Drew 1911. március 24-én született Angliában. Születési neve Joyce Beverly Drew volt, keresznevét csak később változtatta meg Jane-re. Surrey külvárosában, értelmiségi szülők gyermekeként nevelkedett, akik fontosnak találták, hogy tanuljon és folyamatosan fejlessze önmagát - még annak ellenére is, hogy ekkortájt nem volt jellemző lányokat efféleire buzdítani.

Már kisiskolás korában megmutatkozott rendkívüli öntudatossága. Osztálytársával, Peggy Ashcrofttal ekkor fogadták meg, ha egyszer híressé válnak, a lánykori nevükön fognak bevonulni a köztudatba. Végül minkettejük nagy hírnévre tett szert, valóban a „megállapodás szerint” - Jane sokszorosan elismert építésszé, Peggy pedig a kor ismert és számos díjjal kitüntetett színésznőjévé vált.

Jane 1929-ben szerezte meg építész diplomáját a londoni AA-n (Architectural Association School). Tanulmányai során kiemelkedő eredményeket mutatott fel, mégis nehezen tudott elhelyezkedni a férfiak által dominált területen: rengeteg stúdió utasította el a jelentkezését, mert üzleti elveik alapján nem alkalmaztak nőket.

Első férjét, James Thoman Allistont az AA-n ismerte meg. 1934-ben házasodtak össze, majd közös irodát alapítottak Alliston Drew néven. Házasságuk és vállalkozásuk viszonylag rövid életű volt; 1939-es válásukkal megszünt köztük a közös munka is.

A II. világháború alatt

Jane még 1939-ben létrehozta önálló irodáját, ahol a saját bőrén megtapasztalt nemi egyenlőtlenségeket kompenzálva kizárólag nőket alkalmazott. (Idővel azonban a modell már nem volt fenntartható, így esetenként rákényszerült, hogy kivételteket tegyen.)

A II. világháború beköszöntével munkásságában is viharos időszak vette kezdetét. Irodája építészeti profilját egy az egyben a fennálló hadviselés és az aktuálisan kínáló lehetőségek határozták meg: volt, hogy óvóhelyet tervezett gyerekek számára vagy repülőgépgyáron dolgozott, de az is megesett, hogy konyhákmal kapcsolatos felméréseket, adatgyűjtéseket végzett - mert nőként csak ezzel bízták meg. Műtermét - mely egyben a lakása is volt - még náci bombatalálat is érte.

Jane minden nehézség dacára nem hagyta, hogy céljai a margóra kerüljenek, kitartóan dolgozott tovább. A háború alatti teljesítményének köszönhetően esélyt kapott szakmai előrelépésre: például arra a megtisztelő feladatára kérték fel, hogy elnökölje az ország újjáépítéséről szóló kiállítást a National Gallery-ben.

Modern építészet és Maxwell Fry

Karrierje kezdetén még leginkább György-stílusban alkotott, de már ekkor is rokonszenvezett a modern irányzatokkal, különösképp a CIAM (Congres Internationaux d'Architecture Moderne, magyarul „Modern Építészet Nemzetközi Kongresszusa”) elveivel.

Évekig tagja volt a Modern Architectural Research Groupnak (MARS, magyarul „Modern Építészeti Kutatócsoport”, a CIAM brit tagozata), ahol elsősorban London háború utáni újjáépítéséhez készítettek utópisztikus, szocialista terveket. Így találkozott leendő férjével, Maxwell Fry-jal, akivel 1942-ben kötött házasságuk után életük végéig szoros partnerségben dolgoztak.

Közös cégüket, a Fry, Drew & Partners Studiót a háború után, 1946-ban alapították meg. Az irodát teljes egyenjogúságban vezették, az Egyesült Királyság határain kívül eső, nagyobb léptékű projektekre specializálódva. Megbízásaik között számottevően jelentek meg nyugat-afrikai tervezési feladatok, mely irányba Jane korábbi munkássága nyitott kaput. (1944 és '46 között a brit kormány tanácsadójaként a gyarmatok várostervezési kérdéseivel foglalkozott.)

Afrikai évek

Az afrikában eltöltött évek alatt a házaspár értékes tudást halmozott fel arról, hogyan adaptálhatja a modern építészetet az éghajlat sajátosságaihoz, és hogyan lehet az épületek belső komfortját forró klímánál is csekély költséggel biztosítani.

Valahány országba terveztek, Jane mindig behatóan tanulmányozta a helyi kultúrát, gazdaságot és jellemző időjárását. Így értette meg, mennyire fontos a napsugárzás, árnyékolás és növényzet megfelelő kombinációja ahhoz, hogy maximális beltéri komfortot tudjanak nyújtani.

A Fry, Drew & Partners rövidesen a trópusi építészet szaktekin-télyeivé váltak Nigériában, Ghánában, Elefántcsontparton, perzsa területeken (és később Indiában) folytatott tevékenységeik alapján. A témában több könyvet is írtak, például 1947-ben Harry L. Forddal a Village Housing in the Tropics (magyarul „Falusi lakás-építés a trópusokon”) címűt, majd 1956-ban a Tropical Architecture in the Humid Zone-t (magyarul „Trópusi építészeti a nedves éghajlaton”), melyek a trópusi tervezés alapműveivé váltak.

Jane és Maxwell számos épületet tervezett az afrikai kontinensre, ezek közül a legmeghatározóbbak közé tartoznak az Ibadani Egyetem épületei Nigériában.

Chandigarh, India

Indiába Nehru miniszterelnök meghívására érkeztek, és ezzel új fejezet kezdődött életükben. A kormányfő figyelmét afrikai munkáik színvonala ragadta meg, és nem kevesebbre kérte fel a házaspárt, mint Punjab állam új fővárosának, és ezzel a független India egyik szimbólumának, Chandigarhnak megtervezésére.

De miért volt szükség új fővárosra?

India 1947-ben szabadult fel brit gyarmati státusza alól. A területen uralkodó hindu-muszlim ellentét miatt polgárháború kitörése fenyegetett, ezért az indiai szubkontinenst Indiára és a tőle különálló, javarészt muszlim lakosságú Pakisztánra tagolták (ekkor Pakisztán még brit gyarmat maradt). A két létrejövő ország között felosztásra került Punjab állam is. Az események következtében vallási és politikai okokból kifolyólag hatalmas migrációs hullám indult el a két ország között.

Akit bővebben érdekel a téma és építészeti-városépítészeti vonatkozásai, szeretettel ajánljuk neki Maddalena D'Alfonso Warm Modernity – Indian Architecture Building Democracy című könyvét.

Chandigarh építészetéhez hajlamosak vagyunk egyből Le Corbusier-t kötni, azonban fontos tisztázni, hogy a tervezés során nem egyedül dolgozott - sőt, egyes források szerint Jane és Maxwell nem is Nehru, hanem az ő invitálására utaztak az országba.

A házaspár 1954-es érkezése után három évet töltött el Le Corbusier-vel és Pierre Jeanneret-vel együttműködésben, az új főváros építészetén munkálkodva.

Jane többnyire a lakhatás, kereskedelem, egészségügyi intézmények és iskolák tervezésével foglalkozott. Az épületeket a rendelkezésre álló, kis mértékű forrásból kellett megoldania, tekintettel az éghajlati és társadalmi jellegzetességekre. Homlokzati kialakításuknál gyakran nyúlt geometrikus mintázatokhoz, melyeket kiválóan össze tudott hangolni a trópusi épületek szinte legfontosabb elemével, az árnyékolással is. A világos falak pedig nemcsak az épület hőkomfortjához járultak hozzá, de kellemes hangulatot is kölcsönöztek nekik.

A Jane Drew által tervezett házak mind rendelkeztek fürdőszobával és vízellátással. Célkitűzése volt, hogy olcsó, de méltóságos lakhatási feltételeket teremtsen a helyieknek, akik számára a szegénység és a járványokkal való küzdelem általánosságnak számított.

Indiai tartózkodása maradandó hatást gyakorolt rá és későbbi pályafutására. Rengeteget tanulhatott Le Corbusier-től, akivel barátságot is kötött, bár bevallása szerint nem bizonyult mindig zökkenőmentesnek a csapatmunka. Corbu számára nem volt ismerős terep a szélső-egesen meleg éghajlat, így a kezdetekben minden jószándék ellenére elkövetett néhány hibát, melyeket Jane rendre észrevett.

Például hiába tervezett a házakra masszív, beton árnyékolókat, azok a napsugárzás következtében rettentően felmelegedtek, és egész éjszaka ontották magukból a hőt – tehát a belső terek éjjeli lehűlését teljesen ellehetetlenítették. Jane ezen kívül bírálta a felvetést, hogy a boltok és tulajdonosaik lakásai a modern várostervezési elvek alapján külön funkcionális zónákba kerüljenek. Amellett szállt síkra, hogy a tulajdonosok lakásainak közvetlenül az üzleteik felett lenne az ideális helye.

Visszatérés az Egyesült Királyságba

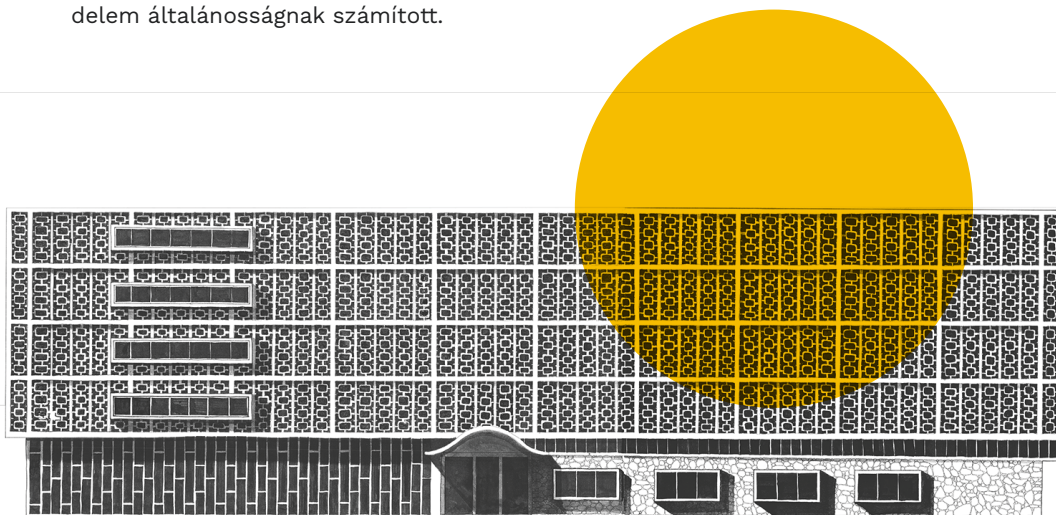
A '60-as, '70-es évekre a Drew-Fry házaspár hazatért Angliába, hogy ott alkosson tovább. Ez az időszak, akárcsak a mögöttük álló évtizedek, szintén termékenynek mondható: ekkor készült például a londoni School for the Deaf vagy a Milton Keynes Open University épületei Bedfordshire-ben.

Jane idős korára számos elismerésben részesült, a '80-as években első nőként kapott meghívást az amerikai Harvard és MIT egyetemre óraadó oktatóként, emellett ugyancsak első nőként választották be a RIBA (Royal Institute of British Architects) tanácsába, és vált a szervezet örökös tagjává.

Rendületlenül hitte, hogy az építészetben keresztül a társadalmat is formálni lehet, és ez a motiváció örökösen hajtotta előre. Még férje, Maxwell 1973-as nyugdíjba vonulása után is folytatta a hivatását, egészen 1979-ig. Ugyan mindig is tisztában volt munkája értékével, az anyagi gyarapodás és a hírnév keveset jelentett számára. Férjével házasságuk 45 éve alatt egyenlő partnerként éltek és dolgoztak, így Maxwell 1987-es halála tragédiaként sújtott rá.

Jane 1996. július 27-én rákban halt meg. A királynő ugyanebben az évben a brit lovagi érdemrend lovagparancsnok címével tüntette ki.

Női építészeket bemutató cikkorozatunk célja, hogy az egyetemen tanult, órai példákat kiegészítve láthatóbbá tegyük azokat a nőket, akik meghatározó szerepet töltek be a 20. század építészetében.

Pincementés - napló

Ha egy régi, balaton-felvidéki házban lagnánk, most valószínűleg a hűvös, mellvédes tornácon boroznánk. Megbeszelnénk, hogyha jönnek a szúnyogok, majd bemegyünk, mert ott is kellemes: a kőfalak nehezen melegednek át.

A házunk fehér homlokzatán biztosan lenne valami dísz - mondjuk évszám (legyen 1773), díszes keretbe foglalva; egészen finom árnyékokat vetne csak. Régen évente lemeszelték, ezért ma már nem látszik élesen.

A kertben teremne szőlő, bár még nem biztos, hogy tudnánk belőle enni - előfordulhat, hogy csak későbbre, talán nyár végére érik meg. A kőkerítés felett valamennyire rálátnánk az utcára, és mindig integetnénk az előttünk elhaladóknak (még ha aztán rá is jövünk, hogy igazából fogalmunk sincs, ez éppen ki volt: biztos csak a hétvégére jött).

Talán később, ha elfogy a bor, lenéznek a partra is. Ha van kedved.

Sokan nyáron kutatunk kivitelezési szakmai gyakorlati lehetőségek után, így találkoztam a Nagypám háza örökségvédelmi program táboraival, melyek keretein belül hagyományos építészeti technikákat sajátíthatnak el az érdeklődők. Választásom a balatonszőlősi táborra esett, ahol egy közel százötven éves pince fedélszékének megmentésén munkálkodtunk.

07. 11. vasárnap 21:23

Megérkeztem Balatonszőlőszre. Kicsit megfáradva, kicsit megázva, hatalmas és nehéz hátizsákomat vonszolva, de itt vagyok!

A házigazdánk meleg fogadtatásban részesített, vacsorával és a legfinomabb boraival várt bennünket.

Az első este mindig az ismerkedésről szól: a csapat mind életkortól mind foglalkozást tekintve igazán változatosra sikerült -építész, építőművész, építőmérnök, de informatikus, közgazdász, bőrműves és fafaragó is akad a pincementők között. Természetesen én vagyok a legifjabb, de legalább nem egyedül vagyok lány.

07. 11. vasárnap 23:44

A vacsora kissé hosszúra nyúlt, csak most sikerült elfoglalnunk a „rendes” házakat. Félnomád körülmények. Folyóvíz sincs. Pont így élhettek azok, akik a pincét építették, amit most felújítunk.

07. 12. hétfő 20:13

A menetrend: hajnali hatkor kelés, reggeli, séta a pincéhez, és fél nyolctól nagyjából este hatig munka kint a pincénél. A mai nap az előkészületekről szólt, ugyanis a faanyag, amiből a tetőt készítjük csak ma délután érkezett meg. Bontott cseréplécekből építettünk bakokat. Csupán néhány probléma jelentkezett: az egyik a rekkenő hőség volt, a másik a szögek hiánya: így minden alapanyag újrahasznosított volt.

A talált rozsdás szögeket kiegyenesítettük, így sikerült csak a nyolc bakot befejeznünk. Jó hangulatban telt a munka bakkészítés közben, sőt el is kereszteltek őket. A kedvenceim: Zakariás, Zénó, Tihamér és Tóbiás.

07. 12. hétfő 23:07

Beburkol a csönd. Mindenki más alszik már. A pincénél katonásan sorba állított farönkök gyantától illatozva várják a holnapot.

07. 12. hétfő 23:07

Fáradt vagyok. Gyantától ragadok, mégis boldogság tölt el. A mai nap a hozott farönkök kérégtel hánccsoltuk le vonókéssel, szekercével, vésővel - kinek mi jutott. A fát még egy hete sincs, hogy kivágták a Bakonyban, így telis tele van vízzel, amiből a kérgezés közben az ember arcára és ruhájára is jut bőven. Mivel továbbra sincsen áram a pince környékén, kizárólag kézi erővel dolgozunk. A hánccsolás viszonylag egyszerű így.

Dél előtt, mielőtt vonókéssel ragadtam volna bontásban segítettem. A préház földemét már korábban eltávolították, a feladatunk a gerendacsonkok kivétele volt. Csak ma vettem észre, hogy a falban abszolút semmilyen kötőanyag nincs, a pince szárazon rakott kőfalakból állt. Ezt felismerve kissé óvatosabban piszkáltuk az öles, de korhadtt fagerendákat. Az esemény nagy port kavart, a nyakunkba is jutott belőle bőven.

Késő délután meglátogatott bennünket egy ács, aki a hagyományos tetőkészítés technikáit mutatta be. A fiúknak nagyon tetszett a bárd,ők egyből ki is próbálták.

07. 12. hétfő

23:07

Szegény Tóbiás, ahhoz képest, hogy milyen nyegle bak volt egész sokáig bírta, csak nemrég recscent meg az egyik bárdolásra váró fatörzs alatt. Gyorskötözővel rendbeszedtük, így talán megéri a holnapot.

07. 14. szerda

23:15

Alig bírom már nyitva tartani a szememet, pedig még éjfél sem múlt el. Az időjárás kegyes volt ma hozzánk, az elmúlt két napi kánikula megenyhült. Nem mindenki úszta meg olyan jól a kíméletlen napsütést, mint én, akinek a bőre még ma is a hófehér és az alabástrom színekben pompázik.

A tegnapi háncsolás után ma a szarufák bárdolása következett. Ez kevésbé látványos, mint a háncsolás, ráadásul nehezebb is, ezért engedtem hadd csinálják a fiúk. (Rájöttem, hogy saját kezemből idegen a balta, és a hiányos térlátásom miatt a fát is alig találom el.)

Helyette a présház kisebbik helyiségéből pakoltuk ki a kincseket és lomokat. Rozsdás vasdarabok, Leninvárosból származó vegyszerek, rothadó szalmabélésű ágybetétek kerültek főleg lapátra. No és persze sok-sok rovar és pók lett földönfutó egy mezei egérrel együtt.

07. 16. péntek

0:44

Ma az épületben utolsóként maradt pórfödém bontásában segítettem, szédítő három méteres magasságban. Utána, hogy a munkaterület ismét szabad legyen, a kis helyiséget takarítottuk ki. A pince egésze olyan, mint egy időkapszula. Számtalan kincsről bukkantunk a két napi pakolás közben. A présház tűzhelyének egykori kerámiáin kívül találtunk világháborús töltényhüvelyeket, de ruhadarabokat is a századfordulóról, köztük a Magyar Királyság címerével ellátott gombot és egy patkolt bőrcsizmát.

07. 17. szombat

0:35

A mai napom volt az utolsó a balatonszőlősi pincénél. Ennek tiszteletére ma a pincénél az eddig legtovább maradtunk kint - erről a kánikula miatt elrendelt rekordhosszúságú délutáni pihenő tehetett. Az elmúlt két napban, amikor én főleg bent tevékenykedtem, a többiek nagyrészt végeztek a szarufák és a földemgerendák bárdolásával. Ma már a szarufák párba állításával, az ollós csapolás kifaragásával és a faszeggek előkészítésével tudtunk foglalkozni.

Jómagam minden eddigi makettezés során szerzett tapasztalatomat felhasználva rajzoltam elő a szarufákat és a szegeket.

Korábbi félelmeim miatt ódzkodtam a fejsze vagy bármilyen más igazán éles szerszám használatától. Azonban ebéd után mégis én kezdtem neki szegeket faragni tölgyfából. Sosem hittem volna, de a kemény fa tényleg kemény és nehéz vele dolgozni. Viszont hamar ráéreztem: ez volt az első feladat a táborban, ami igazán jól ment; és ez volt az utolsó, amit be tudtam fejezni.

A tábor egy hétig tartott. Noha ennyi idő alatt a tető nem készült el, az alapanyagokat fel tudtuk dolgozni, saját erőből, a hagyományokat tisztelve, pont úgy, mint a régiek.

Mivel napnyugtáig maradtunk a pincénél csak sietős búcsút tudtam venni a többi táborozótól. Úgy érzem, többé már nem vagyunk idegenek, hiszen együtt értük el mindezt - szó szerint - verejtékes munkával. Remélem, még találkozunk a kész tető alatt, és kedves ismerősként üdvözljük majd egymást.

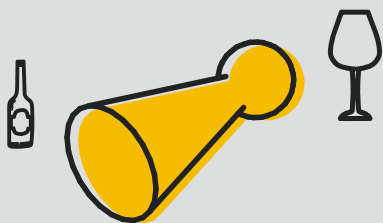
A balatonszőlősi pincementés folytatódik augusztusban!
További információk a Nagyapám háza Facebook oldalán elérhetők.

Amit a pincéről megtudtam

A pince 1876-ban épült, első tulajdonosa Tévalt Bálint volt, az ő neve olvasható a oromfal a homlokzaton. A pince közel tíz méter hosszan van a hegybe vájva, ami a környéken az egyik leghosszabb. Az épület nem borház, hanem valódi pince, ami présház résszel is rendelkezik. A berendezés részét képezi egy prés, ami már az 1917-ben készült felméréseken is látszódik, de feltételezhető, hogy legalább egyidős az épülettel.

A helyiek által Sárga pincének nevezett épület a bakonyi betyárok, köztük Savanyó Jóska búvóhelye is volt, ennek lehet nyoma a vakolatba karcolt szekerkerék, ami az ő jele volt. Egy történet szerint a betyár egy alkalommal a pince kéményében rejtőzött el az őt üldöző pandúrok elől.

A pince története a századforduló után is kalandos. Erről árulkodik a számos talált töltény és egy hatalmas repedés a pincébe vezető boltíven: a második világháborúban egy lelőtt orosz repülőgép üzemanyagtartálya zuhant a tetőre, de a pince mit sem zavartatja magát, a mai napig is stabilan őrködik a szőlőhegy felett.

Kari Papír, 2021. augusztus